

Sygn. akt I UK 425/13

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania H. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 marca 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 czerwca 2013 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] wyrokiem z dnia 12 czerwca 2013 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczonego H. K. od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. z dnia 5 lipca 2012 r., którym Sąd ten oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – Oddziału w R. z dnia 10 listopada 2009 r., odmawiającej przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Ubezpieczony H. K. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...], zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie art. 32 ust. 1, 2, 3 i 4 w związku z art. 27 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS oraz § 1 ust. 1, § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku

emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na potrzebę wykładni przepisów prawa materialnego mających zastosowanie w niniejszej sprawie, tj. art. 32 ust. 1, 2 i 4 w związku z art. 27 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz § 1 ust. 1, § 2 ust. 1 i § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w celu eliminacji rozbieżności w orzecznictwie sądów. Skarżący wyjaśnił, że rozbieżność w orzecznictwie sądów wykazuje się przez przytoczenie konkretnych rozbieżnych orzeczeń sądowych wydawanych w zbliżonych lub identycznych stanach faktycznych. W konsekwencji wskazał, iż w niniejszej sprawie mamy do czynienia z rozbieżnością pomiędzy orzeczeniami sądu pierwszej i drugiej instancji a orzeczeniami Sądu Najwyższego, a mianowicie wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2006 r., I UK 59/06, wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08, wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2010 r., II PK 258/09 i wyrokiem z dnia 5 października 2011 r., II UK 48/11.

Skarżący stwierdził ponadto, że zgodnie z tezą wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2006 r., wydanego w sprawie I UK 59/06, „Okres zatrudnienia w charakterze stażysty może być wliczony do okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, wymaganego do nabycia przez pracownika prawa do wcześniejszej emerytury, gdy w tym okresie wykonywał faktycznie prace objęte działem IV wykazu B stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm.)”.

Kolejno w uzasadnieniu wniosku autor skargi zacytował wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2009 r., II UK 243/08, w którym wyrażono pogląd, że „W sytuacji, gdy dozór inżynieryjno-techniczny jest pracą w szczególnych warunkach i praca polegająca na dozorze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie ma żadnej potrzeby ustalania, ile czasu

pracownik poświęcał na bezpośredni nadzór nad pracownikami, a ile na inne czynności, które również były związane z tym dozorem”. Skarżący powołał również fragment uzasadnienia wyroku z dnia 8 marca 2010 r., II PK 258/09, w którym Sąd Najwyższy stwierdził, iż „pomimo wykonywania pewnych czynności w warunkach nienarażających bezpośrednio na szkodliwe dla zdrowia czynniki, można uznać, że dana osoba wykonuje pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, jeżeli są to czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego immanentną cechę”. Skarżący dodał też, że w wyroku z dnia 5 października 2011 r., II UK 48/11 Sąd Najwyższy przyjął, że „zaliczenie okresu pracy do uprawnień przewidzianych w rozporządzeniu nie jest uzależnione od tego ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni nadzór pracowników, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji”.

Skarżący podkreślił równocześnie, że poglądów tych nie podzielił zarówno Sąd pierwszej instancji, jak i Sąd drugiej instancji, uznając, że brak jest przesłanek uprawniających ubezpieczonego do wcześniejszej emerytury, a to z uwagi na niezakwalifikowanie spornych okresów, to jest obowiązkowego stażu ubezpieczonego w okresie od 1 września 1974 r. do 31 grudnia 1975 r. odbywanego w Elektrowni S. S.A. oraz pracy ubezpieczonego w okresie od 14 kwietnia 1983 r. do 28 grudnia 1984 r. w Przedsiębiorstwie [...] Sp. z o.o. jako pracy w szczególnych warunkach. Wobec powyższego wnoszący skargę wskazał, że niejednolita wykładnia wyżej wskazanych przepisów skutkuje rozbieżnością w orzecznictwie. Jego zdaniem, wykładnia dokonana przez Sąd drugiej instancji sprzeczna jest z jednolitym stanowiskiem doktryny oraz orzecznictwa Sądu Najwyższego.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi

formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada również dodać, że zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawa wymaga od skarżącego nie tylko określenia, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ale także wskazania, na czym polegają poważne wątpliwości związane ze stosowaniem tych przepisów, lub przedstawienia rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). W przypadku powoływania się na rozbieżności w orzecznictwie konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłby odmiennie wykładany. Podkreślenia wymaga również to, że nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), analogicznie jak nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu

(por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Zdaniem Sądu Najwyższego, sformułowany przez ubezpieczonego wniosek o przyjęcie jego skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia wyżej wskazanych kryteriów. Wykładnia wymienionych we wniosku ubezpieczonego przepisów prawa materialnego była wielokrotnie przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego, jak zresztą przyznaje sam skarżący, powołując w tym względzie szereg orzeczeń Sądu Najwyższego odnoszących się do spornych kwestii. Błędne jest jednak stanowisko ubezpieczonego, jakoby rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji stanowiło efekt wykładni zastosowanych w przedmiotowej sprawie przepisów sprzecznej z poglądem prawnym wyrażonym w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12 września 2006 r., I UK 59/06. W powołanym wyroku Sąd Najwyższy wyraźnie podkreślił, że ocena dokonana przez sąd winna zostać oparta na analizie charakteru pracy wykonywanej przez wnioskodawcę jako stażystę w okresie stażu. Faktycznie zatrudnienie na podstawie umowy o pracę w ramach stażu samo przez się nie przesądza bowiem, że stażysta nie wykonywał czynności mieszczących się w zakresie obowiązków pracowniczych przynależnych do stanowisk pracy objętych wykazem prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego. Istotne jest jednak nie to, czy ubezpieczony pracował na stanowisku stażysty, lecz to, czy w tym czasie faktycznie wykonywał czynności wymienione w wykazie A, dziale XIV pozycji 24 (jak w przedmiotowej sprawie). Zatrudnienie w ramach stażu jest jedynie formą zatrudnienia ubezpieczonego, podobnie jak umowa o pracę na okres próbny. Faktycznie istotne znaczenie mają zaś dwa elementy: 1) rzeczywiste wykonywanie czynności przypisanych stanowisku wymienionemu w wykazie, 2) bezpośrednie narażenie pracownika na działanie czynników szkodliwych, kwalifikujących daną pracę jako wykonywaną w szczególnych warunkach.

Zgodnie z ustaleniami dokonanymi przez Sąd Apelacyjny, wiążącymi Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., H. K. podczas odbywania stażu w okresie od 1 września 1974 r. do 31 grudnia 1975 r. w elektrowni S. S.A. na stanowisku referenta technicznego nie wykonywał

natomiast samodzielnej pracy wymienionej w wykazie A, dziale XIV pozycji 24 stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, a jedynie asystował podczas czynności kontrolnych i nadzorczych (realizowanych w istocie przez świadka E. O.), słuchał i uczył się. Nieuwzględnienie przez Sąd drugiej instancji tego okresu zatrudnienia jako okresu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach nie było więc następstwem przyjęcia odmiennej wykładni przepisów, lecz efektem ustaleń faktycznych, które w ocenie tego Sądu nie pozwalały na pozytywny dla skarżącego rezultat.

Co do kwestii zaliczenia skarżącemu do wymaganego ustawą 15 lat stażu pracy w szczególnych warunkach, okresu zatrudnienia od 14 kwietnia 1983 r. do 28 grudnia 1984 r. na stanowisku kierownika zakładu cieplnego, to Sąd Najwyższy przychylił się z kolei do stanowiska wyrażonego przez Sąd Apelacyjny, iż rozstrzygnięcie tej kwestii pozostaje bez wpływu na okoliczności przedmiotowej sprawy, gdyż nawet w przypadku uwzględnienia tego okresu skarżący i tak nie udowodniłby wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach. I to ustalenie nie jest więc następstwem wykładni przepisów innej niż zaprezentowana przez Sąd Najwyższy w powołanych wcześniej orzeczeniach.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż ubezpieczony nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł jak w sentencji.